

GEFAD/GUJGEF 42(3): 2631-2661(2022)

Deneysel Araştırmalarda İ Geçerlik: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanındaki Doktora Tezlerinin İncelenmesi *

**

Internal Validity in Experimental Research: Examination of the Psychological Counseling and Guidance Dissertations

Cafer KILIÇ¹, Zahide TONGA²

¹Uřak Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı.
cafer.kilic@usak.edu.tr

²Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı. zahidetonga@kku.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Derleme/ Review Article

Makalenin Geliş Tarihi: 10.06.2021

Yayına Kabul Tarihi: 29.06.2022

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında deneysel araştırmaya göre yapılmış doktora tezlerinde i geçerliği incelemektir. İlk olarak literatürdeki i geçerlikle ilgili ölçütler belirlenmiştir. Sonrasında, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tarama yapmak için dâhil etme/dışlama ölçütleri belirlenmiştir. Belirlenen dâhil etme/dışlama ölçütleri kullanılarak Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan tarama sonuçlarına göre farklı disiplinlerden deneysel araştırmaya dayalı tezler incelenmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında 2010-2020 yılları arasında tamamlanan ve deneysel desene dayalı doktora tez çalışmalarının tamamı araştırmaya dâhil etme/dışlama ölçütlerine göre incelenmiştir. Anahtar kavramlara göre yapılan taramadan sonra toplamda 363 doktora tezinden 54 tanesi ölçütlere uygun bulunmuş ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen 54 tez i geçerlik ölçütlerine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre katılımcı özellikleri, denek kaybı, deney ortamı, deneklerin seçimi, ölçme yönteminin etkisi gibi ölçütler yaygınlıkla kontrol altına alınmış ancak olgunlaşma, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, müdahalelerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması gibi ölçütler dikkate alınmamıştır. Test etkisi, zaman etkisi,

* **Alıntılama:** Kılıç, C. ve Tonga, Z. (2022). Deneysel araştırmalarda i geçerlik: Psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2631-2661.

**Bu alışma 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

istatistiksel regresyon, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması gibi ölçütler ise tezlerin bir kısmında ele alınmıştır.

Anahtar Szckler: Psikolojik danışma ve rehberlik, Deneysel desen, İ geçerlik, Dokman analizi.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the internal validity of the Psychological Counseling and Guidance doctoral dissertations conducted with experimental design. First, internal validity criteria were established after reviewing the literature. Second, inclusion and exclusion criteria were identified to search the Higher Education Council's dissertation database. Using the determined inclusion/exclusion criteria, theses based on experimental research from different disciplines were examined according to the results of the search in the database of the National Thesis Center. All of the doctoral dissertations based on experimental design completed between 2010-2020 in the field of Psychological Counseling and Guidance were examined according to the inclusion/exclusion criteria of the research. After scanning by key concepts 54 of 363 doctoral theses in total were found to be suitable for the criteria and were included in the research. 54 theses included in the study were analyzed according to internal validity criteria. According to the results, while subject characteristics, mortality, location, differential selection, instrumentation were controlled by the researchers, maturation, compensatory rivalry by the control group, compensatory equalization of treatments, and resentful demoralization of the control group were not satisfactorily included during the treatment. Other threats to the internal validity testing, history, statistical regression, and experimental treatment diffusion are relatively handled through the treatment process.

Keywords: Psychological counseling and guidance, Experimental design, Internal validity, Document analysis.

GİRİŐ

Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanındaki literatrn gelişmesi ve alanın bilimsel altyapısının zenginleşmesi bu alanda yapılacak bilimsel araştırmalarla mümkün olacaktır. Araştırma, sorunlara güvenilir czmler aramak amacıyla, planlı ve sistemli olarak, verilerin toplanması, czmlenmesi, yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi sürecidir (Karasar, 2002). Temel aldıkları felsefe açısından araştırma türleri, nicel ve nitel araştırmalar olmak üzere ikiye ayrılır. Nitel araştırmalar, araştırmacıların araştırılacak konu ya da konuları doğal ortamında inceledikleri, araştırılan bireylerin bakış açısına göre olguyu anlamlandırma ve yorumlama prensibine dayanan araştırmalardır (Denzin ve Lincoln, 1998). Nicel araştırmalar, elde edilen verilerin

sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesi temel prensibine dayanır. Ayrıca araştırmanın hipotezlere dayandırılması ve bu hipotezlerin test edilmesi nicel araştırmaların en temel prensibidir (Ekiz, 2020).

Deneysel Araştırma

Araştırmacıların kullanabileceği en güçlü araştırma yöntemlerinin başında deneysel araştırma türü gelmektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Araştırmacının deneysel ortamı kontrol altında tutabilmesi, değişken ya da değişkenleri manipüle edebilmesi, deney dışı faktörlerin etkisini minimize edebilmesi ya da tamamen ortadan kaldırabilmesi deneysel yöntemi diğer yöntemlerden daha güçlü ve etkili kılan özellikler olarak sıralanabilir. Deneysel araştırmalarda bir değişkenin etkisinin doğrudan incelenebilmesi ve değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisinin açıklanabilmesi, diğer araştırma yöntemleri arasında bu yönüme özgünlük kazandıran iki ana unsurdur (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Deneysel araştırmalar değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamanın ötesine geçerek değişkenler arası neden-sonuç ilişkisinin yönünü belirler. İlişkisel araştırmaların neden-sonuç ilişkisini açıklamadan sadece değişkenler arası ilişkiyi betimlemesi deneysel araştırmaya göre önemli bir sınırlılık olarak kabul edilir çünkü nedensellik problemi ve üçüncül değişken faktörünün etkisi söz konusudur (Price, 2012). Price, bu durumu somutlaştırmak için şu örneği verir; düzenli egzersiz yapan insanların yapmayanlara göre daha mutlu olması, egzersizin mutluluğu doğrudan arttırdığı anlamına gelmez. İlkinden farklı olarak daha mutlu insanların daha fazla egzersiz yaptığı (nedensellik problemi) ya da fiziksel sağlığı daha iyi olan insanların egzersize yönelmesi ve daha mutlu olmaları (üçüncül değişken sorunu) bu ilişkiyi açıklayabilir. Oysaki iyi tasarlanmış bir deneysel çalışmayla bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki nedensellik açıklanabilir. Leary (2012) iyi tasarlanmış bir deneysel çalışmanın üç özelliğe sahip olması gerektiğini belirtir: 1) araştırmacı bir tane bağımsız değişkeni manipüle ederek/değiştirerek katılımcıların tepkilerindeki değişimi ölçebilir, 2) katılımcıların eşit koşullarda başladığından emin olmak adına katılımcıları farklı

deneysel işlemlere tabi tutar, 3) katılımcıların tepkilerini etkileyebilecek deney dışı değişkenlerin (extraneous) etkisini kontrol altına alır.

Deneysel Araştırmalarda İç Geçerlik

Deneysel araştırmalarda en önemli sorunlardan biri deneysel koşulların sağlandığı bir ortamda son test sonuçlarının araştırmacı tarafından manipüle edilen değişkenle açıklanabilmesi ile ilgilidir (Gall, Borg ve Gall, 2003). Deneysel işlemi etkileyebilecek deney dışı değişkenlerin kontrol altına alınması bağımsız değişkenin etkisini gözlemlemek ve ölçmek için temel koşuldur. Gözlemlenen herhangi iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin nasıl olduğunun açık olması, başka herhangi bir şeyle ilişkili olmaması iç geçerlik olarak tanımlanır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bağımlı değişkende meydana gelen bir değişim doğrudan bağımsız değişkenle ilişkili olmalıdır, diğer bir deyişle deney dışı bir değişkenin etkisi olmamalıdır. Örneğin, katılımcıların özellikleri ya da tutumları, araştırmacının tutumu veya olgunlaşma etkisinin deneysel işlem üzerindeki etkisi kontrol altına alınarak deneysel işlemdeki bağımsız değişkenlerin etkisi incelenmelidir.

Deneysel bir araştırmanın amacı bağımlı değişkende meydana gelen değişimi ölçmek olduğundan deneysel işlem sonucunda ortaya çıkacak etkinin bağımsız değişkendeki değişim (artış, azalma, yeni uygulama, vb.) ile ilişkili olması beklenir. Deneysel yöntem uygun bir şekilde tasarlanmış ve uygulanmış bir çalışmada bağımlı değişkende meydana gelebilecek bir değişimin bağımsız değişkene bağlı olması iç geçerliğin yüksek olduğu anlamına gelir (Price, 2012). Diğer bir ifadeyle, deneysel işleme etki edebilecek etmenlerin (katılımcı özellikleri, test etkisi, olgunlaşma, vb.) etkisi kontrol altına alınmış olur ve deney sonucu elde edilen çıktılarının neden-sonuç ilişkisi içerisinde ele alınmasını sağlar. Deneysel araştırma gerçekleştirmek isteyen bir araştırmacının önünde farklı deneysel desenler mevcuttur ancak her birinin iç geçerliği sağlamakta ilgili güçlü ve zayıf yönleri vardır. Deneysel araştırma desenlerinde iç geçerlik, seçilen desene göre avantajları ve dezavantajları beraberinde getirir, her bir yöntem iç geçerlikle ilgili belirli sorunlara çözüm üretirken bazılarının ise çözüm üretmez (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Araştırmacının, seçtiği deneysel desene uygun

olarak iç geçerliği etkileyebilecek faktörlerin etkisini azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya yönelik planlama yapması araştırma sonuçları açısından önemlidir.

Deneysel Araştırmalarda İç Geçerliği Etkileyen Faktörler

Deneysel çalışmalarda iç geçerliği incelemek amacıyla geliştirilen ölçütler farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflanmış olmasına rağmen genel olarak birçok maddenin örtüştüğü söylenebilir.

İç geçerliği etkileyen faktörler literatürdeki temel referanslar (Campell ve Stanley,1963; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Gall, Borg ve Gall, 2003; Shadish, Cook ve Campbell 2002; Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012) sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. İç Geçerliği Etkileyen Faktörler

Campell ve Stanley (1963)	Gall, Borg ve Gall (2003)
- zaman etkisi	- zaman etkisi
- olgunlaşma	- olgunlaşma
- test etkisi	- test etkisi
- ölçme yönteminin etkisi	- ölçme yönteminin etkisi
- istatistiksel regresyon	- istatistiksel regresyon
- seçim yanlılığı	- seçim farklılaşması
- denek kaybı	- denek kaybı
- seçme-olgunlaşma etkisi	- deneysel müdahalenin yayılması
- testin interaktif/reaktif etkisi	- kontrol grubunun rekabet geliştirmesi
- seçim- deneysel değişken etkileşim etkisi	- müdahalelerin eşitlenmesine yönelik beklenti
- deneysel işlemin etkisi	- kontrol grubunun demoralize olması
- çoklu tedavi etkisi	- seçme-olgunlaşma etkisi
Fraenkel, Wallen ve Hyun (2012)	Shadish, Cook ve Campbell (2002)
- katılımcı özellikleri	- belirsiz geçici öncelik
- denek kaybı	- deneklerin seçimi
- deney ortamı	- zaman
- ölçme yönteminin etkisi	- olgunlaşma
- test etkisi	- istatistiksel regresyon
- zaman etkisi	- denek kaybı
- olgunlaşma	- test etkisi
- katılımcıların tutumları	

- regresyon
- deneysel uygulama etkisi
- lme yönteminin etkisi

Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister (2012)

- zaman etkisi
- olgunlaşma
- test etkisi
- deneysel işlem
- regresyon
- denek kaybı / deneklerin yıpranması
- deneklerin seçimi
- deneklerin seçimi ve ardışık etkiler (seçme-olgunlaşma etkisi, seçme-zaman etkisi)
- seçme-lme aracı etkisi

Farklı kaynaklardan elde edilen i geçerliği etkileyen faktörler incelediğinde denek kaybı, deneysel işlem, deneklerin seçimi, test etkisi, zaman etkisi, olgunlaşma, istatistiksel regresyon, lme yönteminin etkisi gibi ltlerin genel kabul gören değişkenler olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu maddelere ek olarak, deneysel müdahalenin yayılması, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, müdahalelerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması (Gall, Borg ve Gall, 2003), seçme-olgunlaşma etkisi, seçme-zaman etkisi ve seçme-lme aracı etkisi (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012) i geçerliği etkileyen faktörler arasında gösterilmiştir. İ geçerliği etkileyen değişkenler aşağıda genel hatlarıyla açıklanmaktadır.

Katılımcıların zellikleri: Deneysel işleme alınacak kişilerin seçimi, müdahalede bulunan değişkenle ilişkili olarak kişiler ya da gruplar arası farklılık yaratması nedeniyle i geçerliği etkileyebilmektedir. Bu nedenle, araştırmacının deneysel işleme başlamadan önce katılımcıların özelliklerinden hangilerinin deneysel işlemi etkileyebileceği ile ilgili literatürü inceleyerek i geçerliği tehdit edebilecek olası

problemlerin önüne geçmesi beklenir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Deneysel işlem belirlenen bir ortamda gerçekleştirildiğinde tesadüfi atama ile katılımcıların özellikleri kontrol edilebilirken doğal ortamda yapılan deneysel işlemlerde gruplara tesadüfi atama yapılmadığı için iç geçerliliğin düşmesi olası bir sonuçtur (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012).

Seçim yanlılığı: Kontrol ve deney gruplarının nasıl seçildiği ile müdahale (deneysel müdahale) arasında bileşik bir etkiden söz edilebilir (Gall, Borg ve Gall, 2003). Örneğin, kontrol grubundaki öğrenciler orta düzeydeki öğrencilerden seçilirken deney grubunun başarılı bir gruptan oluşturulması seçim-müdahale bileşik etkisine neden olabilir. Deney sonunda ortaya çıkabilecek değişim bu sebeple sadece deneysel işlemle açıklanamayabilir.

Denek kaybı: Katılımcıların deneysel işlemde çekilmesi ya da katılımcılara deneysel işlem sonrasında yapılacak izleme çalışmasında ulaşamaması denek kaybı etkisi olarak adlandırılmaktadır (McDermott, 2011). Araştırmacılar, katılımcıların seçiminde çok dikkatli davranmalarına rağmen deneysel işlem sürecinde denek kaybının olması kaçınılmazdır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Deneysel çalışmalarda diğer araştırma türlerine göre daha az sayıda katılımcı olmasından ötürü deneysel işlem sırasındaki denek kaybı çıktıları olumsuz yönde etkileyebilir. Deneysel işlemde yanlılık sorunu bu sorunlardan biri olarak gösterilebilir (Taylor ve Asmundson, 2008). Deneysel işlemdeki katılımcıların özelliklerinin benzer olduğu varsayımı iç geçerliği tehdit eden temel koşullardan biridir çünkü tesadüfi olarak gruplara atanmış ve eşitlenmiş olan özellikler deney kaybı yüzünden farklılık gösterebilmektedir.

Deney ortamı: Verinin toplandığı ya da müdahalenin gerçekleştirildiği belirli koşullar deneysel işlemde farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olabilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Örneğin, çevrim içi psikolojik danışma hizmetinin etkililiğinin incelendiği bir çalışmada, ölçme aracı uygulamasının bir grupta çevrim içi uygulanması bir grupta ise yüz yüze uygulanması, danışanların hangi teknolojik araçları kullandıkları veya çevrim içi psikolojik danışma yaptığı yer ve şartlar araştırma sonuçlarını etkileyebilir.

Deney ortamına ilişkin farklılıklar, gruplar arasındaki meydana gelebilecek farklılığın bir nedeni olabilir.

Ölçme yönteminin etkisi: Ölçme araçlarının ne şekilde kullanıldığı iç geçerliği tehdit eden faktörlerden biridir. Ölçme aracının amacının bir şekilde değişmiş olması, veri toplayan kişinin özellikleri ve veri toplayan kişinin yanlılığından dolayı iç geçerliği düşüren çeşitli hatalar ortaya çıkabilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Örneğin, araştırmacının gözlem yaptığı çalışmalarda son-testin deney grubu lehine anlamlı çıkması için araştırmacı farkında olarak ya da olmayarak yanlı davranabilir.

Test etkisi: Deneysel çalışmalarda genel olarak ön-test, son-test ve izleme testi uygulandığından katılımcıların uygulanan ölçme araçlarına aşına hâle gelmesi iç geçerliği etkileyen faktörlerden biridir (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012). Katılımcılar, ön-testi cevapladıklarında kullanılan ölçme araçları hakkında bilgi sahibi olurlar. Dolayısıyla, deneysel işlem sonucundaki son-test ya da izleme testi ölçümleri yalnızca deneysel işlem/müdahale ile ilişkili olmayabilir, ön-test etkisi bu gelişimde rol oynamış olabilir (Campell, 1957). Araştırmacının açıklamaları, katılımcıların deneysel işlem hakkında bilgi sahibi olmaya çalışma isteği, testlerin benzerliği, test-deneysel müdahale etkileşimi gibi nedenlerden dolayı test etkisi ortaya çıkabilir.

Zaman etkisi: Zaman etkisinden, yani kontrol altına alınamayan deney dışı etkenlerden, ötürü bağımsız değişken ve zaman arasında ortak bir etki deney sonucunda gözlemlenebilir (Leary, 2012). Psikolojik müdahaleyi kapsayan çalışmaların uzun sürmesinden ötürü ölçülmek istenen değişkenlerle ilişkili olarak katılımcıları etkileyebilecek olaylar gelişebilir, dolayısıyla Taylor ve Asmundson'a (2008) göre bu çalışmaların zaman etkisine karşı etkili önlemler alması güç olabilir. Örneğin, bir psikolojik danışman, çift danışmanlığı üzerine yeni bir modelin etkisini incelemek için deneysel bir çalışma planlar ancak deneysel işlem devam ederken çiftlerden birinin ayrıca psikolojik yardım alması ve çift danışmasında gelişim göstermesi deneysel işlemin iç geçerliğini etkileyebilir. Deneysel işlemde bağımsız olarak müdahaleyi etkileyen başka bir faktör de (zaman etkisi) etkili olmuş olabilir (Campell, 1957).

Olgunlaşma: Deneysel işlem devam ederken katılımcıların fiziksel, duygusal, psikolojik gelişimlerinde meydana gelen değişim iç geçerliğe bir tehdit olarak değerlendirilmektedir (Shadish, Cook ve Campbell, 2002). Müdahalenin başında ve sonunda yapılan ölçümler arasındaki fark deneysel işlemde ziyade olgunlaşmanın bir sonucu olabilir (Slack ve Draugalis, 2001). Laboratuvarda yürütülen deneysel çalışmalarda olgunlaşma önemli bir tehdit olmazken çocuk gelişimi, sosyal psikoloji ve eğitim gibi alanlarda önemli bir sorun olabilir (Campell, 1957). Örneğin, erken çocukluk döneminde dil gelişimi ivme kazandığından, bu dönemde dil gelişimiyle ilgili yapılacak bir deneysel işlemin dil gelişimi üzerinde etkisi olabileceği gibi olgunlaşma etkisinden de söz edilebilir. Olgunlaşma etkisinin kontrol edilebilmesi için kontrol grubunun kullanılması bir alternatif olabilir (Taylor ve Asmundson, 2008).

Katılımcıların tutumları: Katılımcıların tutumları iç geçerliği etkileyen bir başka değişkendir. Katılımcıların deneysel işlemi önemsenme, dikkate alınma gibi yorumlaması (Hawthorne etkisi), yeni bir müdahalenin uygulanması, kontrol grubunun herhangi bir müdahaleye maruz kalmaması gibi nedenlerden dolayı katılımcıların tutumları araştırma çıktılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Regresyon (Ortalamaya çekilme/ortalamaya doğru gerileme): İstatistiksel regresyon katılımcıların seçimindeki temel sorunlardan biridir. İlk testte çok düşük ya da çok yüksek puan aldığı için deneysel işleme alınan bir kişi ikinci testte aşırı bir puan yerine, ne çok iyi ne de çok kötü, ortalamaya yakın bir puan alabilir (Campell, 1957; Flannelly, Flannelly ve Jankowski, 2018). Deneklerin seçimini etkileyen bilgi, beceri, yetenek vb. bireysel özellikler aynı olmasına rağmen şans faktöründen ötürü katılımcının puanı ilk ve son testte değişebilir (Gall, Borg ve Gall, 2003). Böylesi bir değişim regresyon problemi olarak adlandırılır.

Deneysel işlem: Deneysel işlem araştırmacı, öğretmen, psikolojik danışman gibi farklı kişiler tarafından yürütüldüğü için deney grubuna yönelik olarak müdahale kapsamında olmayan tutumlar gelişebilir ve bu durum deney grubuna kazanım sağlar (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Fraenkel ve diğerlerine göre bu durum iki şekilde

gerekleŒebilir. İlk olarak, farklı müdahaleleri uygulayan araştırmacılar/uygulamacılar arasında farklılıklar olabilir. İki farklı psikolojik danışma yöntemi uygulayan araştırmacılarından bir grupta yer alan araştırmacıların bilgi ve becerilerinin diğerk gruptakilere göre iyi olması deneysel uygulamada gruplar arasında farklılığın olması bu duruma örnek gösterilebilir. İkincisi, bazı bireylerin araştırmacılar/uygulamacılardan birinin yönteminin daha üstün daha başarılı olduğuna ilişkin bir düşüncesi olabilir. Yöntemin kendisinden ziyade yöntemi uygulayan kişinin üstün başarısı olduğuna dair inanç geliştirebilirler.

Deneyisel müdahalenin yayılması: Deneysel uygulamalarda genelde deney grubu farklı bir tedavi, yöntem, uygulamaya vb. maruz kalırken kontrol grubu ise deney grubundan farklı bir müdahaleye maruz kalmakta ya da herhangi bir müdahaleye maruz tutulmamaktadır. Deney ve kontrol gruplarının aynı veya yakın ortamlardan seçilmesi durumunda kontrol grubunda yer alan üyelerin deneysel grupta yer alanların Őartlarına sahip olmak istemesi gibi bir beklenti oluşabilir ya da uygulamacılar ve denekler arasında etkileşim olabilir (Gall, Borg ve Gall, 2003). Gall ve diğerklerine göre katılımcılar ya da araştırmacılar arasındaki etkileşimden dolayı deneysel işlemin etkisi ile deneysel müdahalenin yayılması arasında ortak bir etki gerekleŒebilir. Bu problemden sakınmak adına deney ve kontrol gruplarının etkileşimine ve gözlemine imkn tanımayan ancak benzer özellikler taşıyan farklı örneklemlerden seçilmesi gibi bir yöntem izlenebilir.

Kontrol grubunun rekabet geliştirmesi: Deney grubuna uygulanan müdahalenin istendik olması nedeniyle kontrol grubundakiler kendilerini dezavantajlı ve hayal kırıklığına uğramış hissedebilir (Conrad ve Conrad, 2005). Kontrol grubunun deney grubuyla rekabet halindeymiş gibi bir algıya sahip olması sonrasında ortaya çıkabilecek bir bileşik etki söz konusudur (Gall, Borg ve Gall, 2003). Böylesi bir durumda, kontrol grubunda son testte ortaya çıkabilecek farkın kaynağı kontrol grubundaki kişilerin motive olması ile açıklanabilir.

Müdahalenin aynı olmasına yönelik beklenti: Deney grubuna sunulan kaynaklar ve hizmetlerin istendik olması dolayısıyla kontrol grubunun eşdeğerk kaynaklar ve

hizmetlerden yararlanmak istemesi sonucunda ortaya çıkabilecek bir durumdur (Walser, 2014). Eğer böylesi bir durum kontrol grubunun sonuçlarını etkiliyorsa, deney grubunun sonuçlarına da etki ettiği anlamına gelmektedir (Gall, Borg ve Gall, 2003). Dolayısıyla, Gall ve diğerlerine göre böylesi bir durumda, deney ve kontrol grubu arasındaki farklılığın incelenmesinden ziyade farklı deneysel müdahalelerin incelendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kontrol grubunun demoralize olması: Kontrol grubundaki bireyler deney grubuna uygulanan müdahalenin istedik olmasından ötürü hayal kırıklığı yaşayabilirler ve bunun sonucunda beklenenden farklı sonuçlar verebilirler (Onghena, 2005). Moral bozukluğu yaşayan grup üyelerinin son-test puanlarının bu sebeple beklenenden daha düşük çıkması ve bu durumun sonucunda deney ve kontrol grupları arasındaki gözlemlenen farkın gerçek sonucu yansıtmaması olasılık dâhilindedir (Gall, Borg ve Gall, 2003).

Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) alanında 2000’li yıllardan sonra günümüze kadar lisansüstü eğitim programlarında önemli oranda artış gerçekleşmiş ve bu artışa paralel olarak yüksek lisans ve doktora tez sayıları da artmıştır. Nicelik olarak sıçrama gösteren ürünlerin aynı zamanda niteliksel olarak da bilimsel ölçütleri taşıyor olması bu sebeple önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışmanın gerekçesini oluşturan iki temel neden vardır. İlk olarak, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan incelemeler doğrultusunda, PDR alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları arasında deneysel çalışmaların diğer araştırma türlerine göre nispeten daha az olduğu dikkati çekmektedir. Deneysel çalışmaların güvenilir ve geçerli sonuçlar sunabilmesi için deneysel işlemin titizlikle yürütülmesinde yarar vardır. Bu ölçütlerden biri de iç geçerliği tehdit eden faktörlerin kontrol altına alınmasıdır. İkincisi, literatür incelendiğinde güvenilirlik ve geçerlik ile ilgili çalışmaların olduğu ancak özeldir iç geçerliği inceleyen çalışmaların sınırlılığı dikkati çekmektedir. Deneysel araştırmalarda iç geçerliği tehdit eden unsurların kontrol altına alınmasına rağmen araştırmacının olası problemleri nasıl algıladığı, deneysel müdahaleyi nasıl etkilediği ve nasıl kontrol altına aldığı

açıklaması ve tartışması deneyisel araştırma sonuçlarının genellenebilirliği açısından oldukça önem arz etmektedir ve bu yönüyle araştırmaların dış geçerliğine de katkı sunmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı PDR alanında doktora düzeyinde yapılan deneyisel çalışmaların i geçerliklerini incelemektir.

PDR alanındaki araştırmaların incelendiği çalışmalara bakıldığında; Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisinin ilk 30 sayısının Güven, Kısa, Ercan ve Yalçın (2009) tarafından incelendiği araştırmaya rastlanmıştır. Bu araştırmada, betimsel araştırmaların sayıca fazla olduğu, deneyisel ve nitel araştırmaların sayıca az olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz (2014) ise, PDR alanındaki araştırmaların yönünü belirlemek için araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada 2007-2011 yılları arasındaki 24 dergiden 250 makaleye içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada, rneklem grubu olarak çoğunlukla niversite öğrencileri ve ortaöğretim ğrencilerinin tercih edildiği, nitel çalışmaların toplam çalışma sayısının yaklaşık %3'n oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Demirtaş Zorbaz, Kızıldağ ve Voltan Acar (2016) tarafından lisansüstü düzeyde yapılan grup çalışmalarının incelendiği araştırmada ise 1978-2012 yılları arasında yapılan grup çalışması temelli 93 tez incelemeye alınmıştır. Güven, Aslan, Yıldız-Akyol (2017) yaptıkları araştırmada, Türkiye'de 2000-2016 yılları arasında PDR alanında yapılan doktora tezlerinden 255 tez üzerindeki yaptıkları içerik analizinde, araştırma düzeneği, çalışma türü, örnekleme yöntemi, örneklem sayısı, veri toplama araçları vb. açısından tezleri incelemişlerdir.

Literatürde yer alan, PDR alanındaki araştırmaların incelendiği araştırmalarda, alandaki deneyisel araştırmaların detaylı bir Şekilde incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, PDR alanındaki deneyisel araştırmalarda i geçerliğin detaylı bir Şekilde ele alınması ile alandaki araştırmalar açısından oldukça önemli bir katkı sunması ve bundan sonraki deneyisel araştırma yapacak olan araştırmacılara i geçerliği etkileyen faktörler açısından ışık tutacak olması açısından önemlidir. Sonraki araştırmalarda deneyisel desenlere ilişkin temel kaynakların yanı sıra deneyisel desene göre tasarlanmış doktora tezlerinin güçlü yönlerini sunması ve ihtiyaçların belirlenmesi sebebiyle bu araştırmanın da yararlı olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerini kullanarak, üzerinde çalışılan konuyu derinlemesine ve bütün ayrıntıları ile incelemeyi amaçlayan araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma kapsamında incelenen tezler nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Karadağ' a (2009) göre doküman analizi, mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesidir.

İşlem Yolu ve Verilerin Analizi

Bu çalışmanın amacı, PDR alanında doktora düzeyinde tamamlanan deneysel çalışmalarda iç geçerliği etkileyen faktörleri incelemek olduğundan ve bu işlem süreci dolaylı yöntemleri kapsadığından araştırmanın yönteminde doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi ise betimsel analizine uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma kapsamında öncelikli olarak, PDR doktora düzeyindeki tezleri Ulusal Tez Merkezi veri tabanında taramak için anahtar kavramlar belirlenmiştir. Alanda yapılmış hiçbir doktora tezini gözden kaçırmamak amacıyla basit tarama, detaylı tarama ve gelişmiş tarama alanlarında olmak üzere tüm tarama bölümlerinde taramalar yapılmıştır. Basit tarama ekranında, tarama terimi olarak "Psikolojik Danışma ve Rehberlik", "Rehberlik ve Psikolojik Danışma", "eğitim ve öğretim", "psikoloji", "psiko-eğitim", "deneysel", "grupla psikolojik danışma" gibi terimler yazılarak, izin durumu kısmına izinli ve tez türü kısmına doktora seçeneği seçilerek tarama yapılmıştır. Detaylı tarama ekranında, Anabilim Dalı ve Bilim Dalı bölümleri "Psikolojik Danışma ve Rehberlik", "Rehberlik ve Psikolojik Danışma", Tez türü: Doktora, İzin durumu: İzinli, Durumu: Onaylandı, Dili: Türkçe, Grubu: Sosyal, Yıl: 2010-2020 olarak seçilerek tarama yapılmıştır. Gelişmiş tarama ekranında, tarama terimi olarak "Psikolojik Danışma ve

Rehberlik”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, “eğitim ve ğretim”, “psikoloji”, “psiko-eğitim”, “deneysel”, “grupla psikolojik danışma” gibi terimler yazılarak, Yıl: 2010-2020, Tez türü: Doktora, İzin durumu: İzinli, Grubu: Sosyal, Dili: Türkçe, Durumu: Onaylandı olarak seçilerek tarama yapılmıştır. Tüm bu alanlarda yapılan taramalar ile 2010-2020 yılları arasında yapılan ve deneysel desene dayalı doktora tez çalışmaları veri tabanında taranmıştır. Tarama ltleri esas alınarak yapılan değerlendirme sonrasında 363 doktora tezine ulaşılmıştır. İncelenen tezlerden; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda olması, doktora tezi olması, deneysel araştırma desenine göre yapılması (karma desene göre tasarlanan araştırmalardan da içinde deneysel bölümü olan araştırmalar da dâhil edilmek üzere incelenmiştir), grupla psikolojik danışma veya psiko-eğitim programı uygulanması, tezlerin erişime açık olması, Türkçe yazılmış olması ve 2010-2020 arasında yayınlanmış olması gibi ölçütler dâhil etme ltleri olarak kullanılmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’ndan farklı bir alanda retilmesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda olup yüksek lisans tezi olması, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda olup farklı araştırma desenleriyle uygulanmış olması dışlama ltleri olarak kullanılmıştır. 363 doktora tezinden 71’inin ölçütlere göre betimsel analize uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın kapsamında incelenen doktora tezlerinden PDR alanından farklı alanlarda yapılan 17 alışma (Psikoloji, Okul ncesi, zel Eğitim vb.) belirlenen ltleri karşılamadığından araştırmadan çıkarılmıştır. Dâhil etme ve dışlama ltleri sonrasında geriye kalan 54 doktora tezinin i geçerliği incelenmiştir.

Tezlerin incelenmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen "Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan form içerik ve yöntem bakımından PDR alanında dört ğretim yesi tarafından incelenmiştir. Böylece formun görünüş geçerliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Değerlendirme formu, betimsel analizinin yapılabilmesi için literatürde i geçerlikle ilgili kaynaklar incelenmesi sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Form, katılımcı özellikleri, seçim farklılığı, denek kaybı, deney ortamı, lme yönteminin etkisi, test etkisi, zaman etkisi,

katılımcıların tutumları, olgunlaşma, istatistiksel regresyon, deneysel uygulama, deneysel müdahalenin yayılması, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, tedavilerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması olmak üzere 14 ana başlıktan oluşmaktadır. Belirlenen ölçütler doğrultusunda her bir tez çalışmasının içerisinde iç geçerlikle ilgili maddelere yer verilip verilmediği incelenmiştir. İç geçerliği etkileyen faktörlerin yanı sıra deneysel çalışmalar yöntem açısından da değerlendirilmiştir ve tezlerin betimsel özellikleri de araştırmacılar tarafından listelenmiştir.

Değerlendirme formu, her bir tez için PDR alanında uzman olan her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. İç tutarlılığı gösteren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Nitel verilerin analizinde Miles & Huberman (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılmış ve buna göre kodlayıcılar arasındaki uyum oranı %100 olarak bulunmuştur. Değerlendirilen tezlere ilişkin veriler SPSS 26 ile frekans ve yüzdeler şeklinde analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına ilişkin bulgular raporlanarak yorumlanmıştır.

Araştırma Kapsamında İncelenen Deneysel Çalışmaların Yöntemine İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında incelenen PDR alanındaki deneysel araştırmaların, kullandıkları deneysel desenin türüne göre, örnekleme göre, iç ve dış geçerliğe ilişkin bilgi verip vermeme durumuna göre, sonuçların etkililiğine göre, körleme yöntemine başvurulup başvurulmama durumuna göre ve deneysel işlemin sonradan kontrol grubuna uygulanıp uygulanmama durumuna ilişkin betimsel istatistikleri incelenmiştir. Bu kapsamdaki betimsel istatistikler, Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Deneysel Araştırmalara İlişkin Betimsel İstatistikler

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Araştırma Türü	Tam Deneysel Araştırmalar	51	94,40
	Yarı Deneysel Araştırmalar	3	5,60
	Toplam	54	100,00
Örneklem	Üniversite Öğrencileri	20	37,00

	Lise Öğrencileri	12	22,20
	Ortaokul Öğrencileri	7	13,00
	Ebeveynler	4	7,40
	Kadınlar	4	7,40
	İlkokul Öğrencileri	2	3,70
	Öğretmenler	1	1,85
	İnfaz Koruma Memurları	1	1,85
	Tutuklu Ergenler	1	1/85
	Genç Yetişkinler	1	1,85
	Hastalar	1	1,85
	Toplam	54	100,00
İ ve Dış Geçerlik	İ ve Dış Geçerliğe Değinilen	12	22,20
	İ ve Dış Geçerliğe Değinilmeyen	42	77,80
	Toplam	54	100,00
Sonuçların Etkililiği	Sonuçları Etkili Olan	51	94,40
	Sonuçları Etkili Olmayan	3	5,60
	Toplam	54	100,00
Körleme Yöntemi	Körleme Yöntemine Başvurulan	3	5,60
	Körleme Yöntemine Başvurulmayan	51	94,40
	Toplam	54	100
Deneysel İşlemin Kontrol Grubuna Uygulanma Durumu	Deneysel İşlem Sonradan Kontrol Grubuna Uygulanan	4	7,40
	Deneysel İşlem Sonradan Kontrol Grubuna Uygulanmayan	50	92,60
	Toplam	54	100,00

Deneysel araştırmaların, araştırma desenlerine göre dağılımlına ilişkin betimsel istatistiklere göre, PDR alanında incelenen 54 deneysel araştırmadan 51'i (%94,40) tam deneysel, 3'ü (%5,60) ise yarı deneysel desene göre tasarlanmış araştırmalardır. İncelenen araştırmalar arasında, zayıf deneysel araştırma desenlerinin kullanıldığı doktora tezine rastlanmamıştır. Araştırma kapsamındaki deneysel araştırmaların, örneklem gruplarına göre dağılımını incelendiğinde 20 (%37,00) araştırma ile en fazla üniversite öğrencileri üzerinde araştırma yapıldığı görülmüştür. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmaları, 12 (%22,20) araştırma ile lise öğrencileri, 7 (%13,0) araştırma ile ortaokul öğrencileri ve 2 (%3,70) araştırma ile ilkokul öğrencileri ile yapılan araştırmalar izlemektedir. PDR alanındaki deneysel araştırmalar öğrencilerin dışında

ebeveynler (4), kadınlar (4), tutuklu ergenler (1), öğretmenler (1), infaz koruma memurları (1), genç yetişkinler (1) ve hastalar (1) ile yapılmıştır.

Deneysel araştırmalarda iç ve dış geçerliğinin incelenip incelenmediğine ilişkin elde edilen bulgulara göre, PDR alanında yapılan 54 deneysel araştırmanın 12'sinde (%22,20) iç ve dış geçerliği sağlamak için ne gibi çalışmalar yapıldığından söz edilmiş, 42'sinde (%77,80) ise iç ve dış geçerliği sağlamak için neler yapıldığına değinilmediği görülmüştür. Deneysel araştırma sonuçlarının etkililiğine göre incelenmesine ilişkin olarak yapılan betimsel analizlere göre ise, araştırma kapsamında incelenen 54 doktora tezinden 51'inin (%94,40) sonuçlarının etkili olduğu, 3'ünde (%5,60) sonuçlarının etkili olmadığı görülmüştür. Deneysel araştırmalarda körlene yönteminin kullanım durumunun incelenmesine ilişkin olarak yapılan analizlere ilişkin bulgulara bakıldığında, araştırma kapsamında incelenen 54 doktora tezinden 51'inde (%94,40) körlene yöntemine başvurulmamış, 3'ünde (%5,60) ise körlene yöntemine başvurulmuş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Deneysel araştırmaların kontrol grubuna uygulama durumunun incelenmesine ilişkin olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre ise, araştırma kapsamında incelenen 54 doktora tezinden 50'sindeki (%92,60) deneysel işlemin sonradan kontrol grubuna uygulanmadığı görülmüştür. 54 araştırma arasından deneysel işlemin etkili olduğu sonucuna ulaşılanlardan 4'ünde (%7,40) ise deneysel işlemin araştırma sonrasında kontrol grubuna uygulandığı görülmüştür.

Etik Kurallara Uygunluk

Araştırma, derleme araştırması olduğu için Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine göre etik kurul izni alınmasını gerektirmemektedir. Araştırma süreci, bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun bir şekilde yürütülmüştür. Bunun için ilk olarak, araştırma kapsamına alınan araştırmalara ilişkin bilgilere ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmadan elde edilen verilere ilişkin analizler de bulgular bölümünde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

BULGULAR

İ Geçerliğe İlişkin Bulgular

1. Deneysel Araştırmaların Deneklerin Seçimi, Katılımcıların Özellikleri ve Denek Kaybına Göre Analizleri

Deneysel araştırmaların deneklerin seçimi, katılımcıların özellikleri ve denek kaybına göre analizlerine ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Deneysel Araştırmaların Deneklerin Seçimi, Katılımcıların Özellikleri ve Denek Kaybına Göre Analizleri

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Deneklerin Seçimi	Deneklerin Seçimine İlişkin Bilgi Verilen	54	100,00
	Deneklerin Seçimine İlişkin Bilgi Verilmeyen	0	0,00
	Toplam	54	100,00
Katılımcıların Özellikleri	Katılımcıların Özelliklerine İlişkin Bilgi Verilen	54	100,00
	Katılımcıların Özelliklerine İlişkin Bilgi Verilmeyen	0	0,00
	Toplam	54	100,00
Denek Kaybı	Denek Kaybı Var	28	51,90
	Denek Kaybı Yok	26	48,10
	Toplam	54	100,00

Deneysel araştırmaların deneklerin seçimine göre incelenmesine ilişkin yapılan analizlerin sonucunda, araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre, incelenen 54 tezin tamamında (%100) araştırmadaki deneklerin seçimine ilişkin bilgiye verildiği görölmüştür. Benzer şekilde, deneysel araştırmaların katılımcıların özelliklerine göre incelenmesine ilişkin olarak yapılan analizlerin sonucunda elde edilen bulgulara göre, PDR alanında yapılan 54 deneysel araştırmanın tamamında katılımcılara ait özelliklere yer verildiği görölmüştür. Bunlara ek olarak, araştırma kapsamında incelenen deneysel araştırmalar, araştırmalarda denek kaybının olup olmadığına göre incelenmiştir. Deneysel araştırmalardaki denek kaybına ilişkin bulgulara göre, araştırma kapsamında incelenen tezlerden 28'inde (%51,90) denek kaybının olduğu, 26'sında (%48,10) ise denek kaybının olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

2. Deneysel Araştırmaların Deney Ortamı, Uygulama Durumu ve Test Etkisine Göre Analizleri

Deneysel araştırmaların deneklerin seçimi, katılımcıların özellikleri ve denek kaybına göre analizlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Deneysel Araştırmaların Deney Ortamı, Uygulama Durumu ve Test Etkisine Göre Analizleri

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Deney Ortamı	Deney Ortamına İlişkin Bilgi Verilen	42	77,80
	Deney Ortamına İlişkin Bilgi Verilmeyen	12	22,20
	Toplam	54	100,00
Uygulama Durumu	Uygulama Durumuna İlişkin Bilgi Verilen	51	94,40
	Uygulama Durumuna İlişkin Bilgi Verilmeyen	3	5,60
	Toplam	54	100,00
Test Etkisi	Test Etkisine Değinen	13	24,10
	Test Etkisine Değilmeyen	41	75,90
	Toplam	54	100,00

Deneysel araştırmaların deney ortamına göre incelenmesine ilişkin yapılan analizlerin sonucunda, araştırma kapsamında incelenen tezlerden 42'sinde (%77,80) deney ortamına ilişkin bilgilere yer verildiği, 12'sinde (%22,20) ise deney ortamına ilişkin bilgilere yer verilmediği görülmüştür. Deneysel araştırmaların uygulama durumunun incelenmesine ilişkin yapılan analizlere göre, araştırma kapsamında incelenen tezlerden 51'inde (%94,40) uygulamaya ilişkin bilgi verilirken, 3'ünde (%5,60) ise uygulamaya dair herhangi bir bilgi verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan deneysel araştırmalar, araştırmalarda test etkisinden söz edilip edilmeme durumuna göre de incelenmiştir. İncelenen deneysel araştırmaların test etkisine göre dağılımına ilişkin bulgulara göre, incelenen tezlerden 13'ünde (%24,10) test etkisinden söz edildiği, 41'inde (%75,90) ise test etkisinden söz edilmediği görülmektedir.

3. Deneysel Araştırmaların Zaman Etkisi ve Olgunlaşma Etkisine Göre Analizi

Deneysel araştırmaların zaman ve olgunlaşma etkisine göre analizlerine ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Deneysel Araştırmaların Zaman ve Olgunlaşma Etkisine Göre Analizleri

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Zaman Etkisi	Zaman Etkisine İlişkin Bilgi Verilen	27	50,00
	Zaman Etkisine İlişkin Bilgi Verilmeyen	27	50,00
	Toplam	54	100,00
Olgunlaşma Etkisi	Olgunlaşma Etkisine İlişkin Bilgi Verilen	52	96,30
	Olgunlaşma Etkisine İlişkin Bilgi Verilmeyen	2	3,70
	Toplam	54	100,00

Araştırma kapsamında ele alınan deneysel araştırmaların zaman etkisine göre analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, PDR alanındaki deneysel araştırmalardaki zaman etkisine ilişkin bulgulara göre, incelenen tezlerden 27'sinde (%50) zaman etkisinden söz edildiği, 27'sinde (%50) ise zaman etkisinden söz edilmediği grlmüştür. Deneysel araştırmaların olgunlaşma etkisine göre incelenmesine ilişkin olarak yapılan analizlerin sonucunda, araştırma kapsamında incelenen 54 doktora tezinden 52'sinde (%96,30) olgunlaşma etkisinden söz edilmediği grlmüştür. Bu tezlerden sadece 2'sinde (%3,70) olgunlaşma etkisinden söz edildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

4. Deneysel Araştırmaların Deneklerin Tutumuna Göre Analizi

PDR alanındaki deneysel araştırmalardaki deneklerin tutumuna ilişkin bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Deneysel Araştırmaların Deneklerin Tutumuna Göre Analizi

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Deneklerin Tutumu	Deneklerin Tutumuna İlişkin Bilgi Verilen	11	20,37
	Deneklerin Tutumuna İlişkin Bilgi Verilmeyen	43	79,63
	Toplam	54	100,00

Araştırma kapsamında ele alınan deneysel araştırmalarda deneklerin tutumuna ilişkin bilgilere yer verilip verilmediği incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 54 deneysel araştırmadan 11'i (%20,37) deneklerin tutumuna ilişkin bilgilere yer verirken bu araştırmalardan 43'ünün (%79,63) ise, deneklerin tutumuna ilişkin bilgilere yer vermediği sonucuna ulaşılmıştır.

5. Deneysel Araştırmaların Regresyon Etkisi, Kontrol Grubunun Rekabet Geliştirme Durumu ve Kontrol Grubunun Demoralize Olma Durumuna Göre Analizleri

Deneysel araştırmaların regresyon etkisi, kontrol grubunun rekabet geliştirme durumu ve kontrol grubunun demoralize olma durumuna göre analizlerine ilişkin bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Deneysel Araştırmaların Regresyon Etkisi, Kontrol Grubunun Rekabet Geliştirme Durumu ve Kontrol Grubunun Demoralize Olma Durumuna Göre Analizleri

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Regresyon Etkisi	Regresyon Etkisine Değinen	6	11,11
	Regresyon Etkisine Değiniilmeyen	48	88,89
	Toplam	54	100,00
Rekabet Geliştirme	Rekabet Geliştirmeye İlişkin Bilgi Verilen	0	0,00
	Rekabet Geliştirmeye İlişkin Bilgi Verilmeyen	54	100,00
	Toplam	54	100,00
Demoralize Olma	Demoralize Olmaya İlişkin Bilgi Verilen	2	3,70
	Demoralize Olmaya İlişkin Bilgi Verilmeyen	52	96,30
	Toplam	54	100,00

Deneysel araştırmaların regresyon etkisine göre incelenmesine ilişkin yapılan analizlerin sonucunda, araştırma kapsamında incelenen tezlerden 48’inde (%88,89) regresyon etkisinden söz edilmediği görülürken bu tezlerden sadece 6’sında (%11,11) regresyon etkisinin varlığından söz edildiği görülmüştür. Deneysel araştırmaların kontrol grubunun rekabet geliştirme durumuna göre incelenmesine ilişkin yapılan analizlerin sonucunda, araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre, incelenen 54 tezin tamamında (%100) kontrol grubundaki bireylerin rekabet geliştirmesine ilişkin bir bulguya değinilmediği görülmüştür. Deneysel araştırmaların kontrol grubunun demoralize olma durumuna göre incelenmesine ilişkin de analizler yapılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda, araştırma bulgularına göre, PDR alanında incelenen 54 deneysel araştırmadan 52’sinde (%96,30) kontrol grubundaki bireylerin demoralize olmasına ilişkin herhangi bir bulgu söz konusu olmazken bu araştırmalardan sadece 2’sinde (%3,70) kontrol grubunun demoralize olduğundan söz edildiği görülmüştür.

6. Deneysel Araştırmaların Deneyin Yayılma Etkisine Göre Analizi

PDR alanındaki deneyisel desene göre yapılan tezler, araştırmalarda yapılan deneyin yayılma etkisine göre incelenmiştir. Deneyisel araştırmalardaki, deneyin yayılma etkisine yer verilme durumuna ilişkin bulgular Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Deneyisel Araştırmaların Deneyin Yayılma Etkisine Göre Analizi

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Deneyin Yayılma Etkisi	Deneyin Yayılma Etkisine Değinilen	15	27,78
	Deneyin Yayılma Etkisine Değinilmeyen	39	72,22
Toplam		54	100,00

Araştırmanın bulgularına göre, PDR alanındaki incelenen 54 deneyisel araştırmadan 15’i (%27,78) araştırma kapsamında yapılan deneyisel uygulamaya ilişkin bir yayılma etkisinden söz ederken, 39’u (%72,22) ise deneyin yayılma etkisine ilişkin herhangi bir bilgiye yer vermemiştir.

7. Deneyisel Araştırmaların Kontrol Grubunun Beklenti Durumuna Göre Analizi

Araştırma kapsamında ele alınan deneyisel araştırmalar, kontrol grubunun beklenti durumuna göre de incelenmiştir. PDR alanındaki deneyisel araştırmalardaki kontrol grubunda yer alan bireylerin beklentilerine yönelik bulgular Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Deneyisel Araştırmaların Kontrol Grubunun Beklenti Durumuna Göre Analizi

Kategori	Alt Kategori	Frekans	%
Kontrol Grubunun Beklenti Durumu	Kontrol Grubunun Beklenti Durumuna Değinilen	4	7,41
	Kontrol Grubunun Beklenti Durumuna Değinilmeyen	50	92,59
Toplam		54	100,00

Araştırma kapsamında incelenen 54 deneyisel araştırmadan 4’nde (%7,41) kontrol grubunun beklenti durumuna ilişkin bilgilere yer verilirken, bu araştırmalardan 50’sinde (%92,59) kontrol grubunun beklenti durumuna ilişkin bilgilere yer verilmemiştir.

TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada PDR alanında deneysel araştırma modeline göre yapılmış doktora tezlerinde i geçerliğin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya dâhil edilen 54 tez denek kaybı, deneysel işlem, deneklerin seçimi, test etkisi, zaman etkisi, olgunlaşma, katılımcıların tutumları, istatistiksel regresyon, lme yönteminin etkisi, deneysel müdahalenin yayılması, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, tedavilerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması gibi yaygınlıkla kabul gören i geçerliği etkileyen faktörlere göre incelenmiştir. Deneysel araştırmaların sayısının diğer araştırma türlerine göre nispeten az olması ve emek, zaman ve maliyet açısından diğer araştırma türlerine göre daha zahmetli olması (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012) deneysel araştırmaya dayalı araştırmaların özenle planlanmasının nedenleri olarak sunulabilir.

Analiz sonuçlarına göre katılımcı özellikleri, deneklerin seçimi, deney ortamı, denek kaybı, lme yönteminin etkisi gibi deneysel çalışmaların i geçerliği arttıran faktörler araştırmacılar tarafından genel itibariyle kontrol altına alınmıştır. Yukarıda i geçerlik ile ilgili sıralanan özelliklerin, genel olarak farklı araştırma desenlerinde izlenen süreçlerle ilişkili olduğu dikkate alındığında bu özellikler hem araştırmanın genel bir basamağı hem de i geçerliği arttıran bir durum olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, tam deneysel desenlerin en güçlü yanı olan genellenebilirlik özelliğini (Christensen, Johnson ve Turner, 2020; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012) sağlamak adına dış geçerliğe de katkı sunması açısından, incelenen tezlerde bu faktörlere zen gösterildiği düşünülebilir. Sonuç olarak, i geçerlik ile ilişkili olan katılımcı özellikleri, deneklerin seçimi, deney ortamı, denek kaybı, lme yönteminin etkisi gibi temel özelliklerin incelenen çalışmalarda açıklandığı ve kontrol edildiği söylenebilir.

Deneysel çalışmaların i geçerliğini etkileyen faktörlerden test etkisi, zaman etkisi, deneklerin tutumu, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması gibi faktörlerin sınırlı sayıda çalışmada kontrol altına alındığı görülmektedir. Oysaki test etkisi, zaman etkisi, deneklerin tutumu, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması i geçerliği etkileyen en önemli faktörlerdendir (Christensen, Johnson ve

Turner, 2020). İncelenen tezlerde sınırlı sayıda araştırmada test etkisi, zaman etkisi, deneklerin tutumu, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması gibi i geçerliği etkileyen özelliklere yer vermemesi farklı nedenlerle ilişkili olduğu varsayılabilir. Deneysel araştırma desenine ve i geçerliği etkileyen faktörlerin önemine ilişkin bilgi eksikliği, deneysel araştırma deneyiminin olmaması ve yeni bir araştırmacı olmak gibi nedenler bu durumun nedeni olarak sunulabilir. Araştırmacıların belirtilen i geçerliği etkileyen faktörlere neden yer vermediği deneysel araştırma desenine göre çalışma yapmış araştırmacılar yapılacak görüşmeler neticesinde daha net bir şekilde betimlenebilir. Sonuç olarak, PDR alanında yapılan deneysel çalışmaların i geçerliğinin yüksek olması için geçerliği etkileyen test etkisi, zaman etkisi, deneklerin tutumu, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması gibi faktörlerin araştırmalarda kontrol altına alınması ve tartışılması araştırma sonuçlarının geçerliğine ve güvenirliğine katkı sağlayabilir.

Deneysel çalışmalarda i geçerliği etkileyen olgunlaşma, istatistiksel regresyon, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, tedavilerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması gibi faktörlere yeterli düzeyde yer verilmediği anlaşılmaktadır. Deneysel araştırmalarda i geçerlik şartlarının sağlanması araştırma sonuçlarının nesnel olmasının şartlarından biridir (Campell ve Stanley,1963; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Gall, Borg ve Gall, 2003; Shadish, Cook ve Campbell 2002; Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2012; Christensen, Johnson ve Turner, 2020). Örneğin, grupta psikolojik danışma veya psikoeğitim programlarının lise ve ortaokul düzeyinde gerçekleştirilmesi müdahalelerin aynı olmasına yönelik beklenti ihtimalini ortaya çıkabilir. Benzer şekilde, olgunlaşma etkisinin okul öncesi ve çocukluk döneminde deneysel müdahale üzerinde etkisi söz konusuyken, bu etki yetişkin gruplarda etkili olmayabilir. Yukarıda belirtildiği gibi i geçerliği etkileyen faktörlerin göz ardı edilmesinin farklı gerekçeleri olabilir. Deneysel araştırma desenine ve i geçerliği etkileyen faktörlerin önemine ilişkin bilgi eksikliği, deneysel araştırma deneyiminin olmaması ve yeni bir araştırmacı olmak gibi nedenler bu durumun nedeni olarak sunulabilir. Bu nedenle, araştırmacıların deneysel araştırmalarda görece daha az

yer verdiği olgunlaşma, istatistiksel regresyon gibi iç geçerliği etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi ve deneysel müdahale üzerindeki etkisinin açıklanması araştırma sonuçlarının nesnel olması bakımından önemlidir.

Deneysel araştırma desenlerinde iç geçerliğin sağlanması üzerine yapılan incelemenin sonucunda gelecekte yapılacak olan çalışmalara yönelik çeşitli öneriler sıralanmıştır. Öncelikli olarak, çalışma kapsamında incelenen doktora tezleri sadece PDR alanından seçilmiştir. Bundan sonraki yapılacak araştırmalar deneysel desene göre yapılmış PDR tezlerin yanı sıra deneysel araştırmaya dayalı makaleleri de kapsayabilir. Ayrıca, psikiyatri, psikoloji, sosyal hizmet gibi farklı disiplinlerde gerçekleştirilen deneysel çalışmalarla da benzer bir araştırma gerçekleştirilebilir. Bu konuyla ilişkili yapılacak çalışmaların deneysel araştırmayla ilgili literatüre katkı sağlayacağı ve dolayısıyla araştırmacıların deneysel araştırma tasarımı süreçlerine kaynak olabileceği ve katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İkincisi, deneysel çalışmalarda iç geçerliği etkileyen test etkisi, zaman etkisi, deneklerin tutumu, deneysel uygulama ve deneysel müdahalenin yayılması gibi faktörlerin sınırlı sayıda çalışmada kontrol altına alındığı ve olgunlaşma, istatistiksel regresyon, kontrol grubunun rekabet geliştirmesi, tedavilerin aynı olmasına yönelik beklenti, kontrol grubunun demoralize olması gibi faktörlere yeterli düzeyde yer verilmediği sonucu bu konuda bilgi ihtiyacı olabileceğini göstermektedir. Bu bilgi ışığında, üniversitelerin lisansüstü eğitim programlarında deneysel araştırma desenlerine ilişkin çeşitli derslerin sunulmasının önemli olduğu söylenebilir. Lisans ve lisansüstü düzeyde araştırma teknikleri ve veri analizine ilişkin çeşitli dersler verilmekle beraber, lisansüstü düzeyde yürütülen deneysel araştırma sayısı dikkate alındığında, bu konuda doğrudan deneysel araştırmaya ilişkin araştırma yöntemine ve veri analizine dayalı dersler araştırmacılara katkı sağlayabilir. Üçüncüsü, bu çalışma ulusal düzeyde yapılan PDR tezleri referans alınarak gerçekleştirilmiş, deneysel araştırmaların daha kapsamlı değerlendirilmesi ve karşılaştırma yapılabilmesi için uluslararası çalışmalar da incelenebilir. Böylece, ulusal ve uluslararası düzeyde deneysel araştırmaların benzerlikleri ve farklılıkları da ortaya konulmuş olacaktır. Ayrıca, bundan sonraki araştırmalarda, deneysel araştırmalardaki iç geçerliği etkileyen faktörlerin yanı sıra dış

geçerliği etkileyen faktörler de incelenebilir. Böylelikle, deneyisel araştırmaların geçerliğini sağlamak için daha detaylı bir inceleme araştırması yapılabilir. Dördüncüsü, deneyisel araştırmaların sayısının diğer araştırma türlerine göre daha az olması ve zaman ve maliyet açısından diğer araştırma türlerine göre daha zahmetli olmasına rağmen sonuçlarının bilimsel değerı oldukça yüksek olan araştırmalardır. Dolayısıyla, deneyisel araştırma tasarlayan araştırmacıların deneyisel araştırma şartlarını sağlayabilmesi önemlidir. Araştırmacıların, deneyisel araştırmanın şartlarından biri olan iç geçerlik konusunda ihtiyatlı olmalarında ve literatürdeki temel kaynaklara başvurmalarında yarar vardır.

KAYNAKLAR

- Alper, A., & Gülbahar, Y. (2009). Trends and issues in educational technologies: A review of recent research in TOJET. *The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET*, 8(2), 124-135.
- Arık, R. S., & Türkmen, M. (2009). Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulan sözel bildiri, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale*.
- Campbell, D. T. (1957). Factors relevant to the validity of experiments in social settings. *Psychological Bulletin*, 54(4), 297-312.
- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Chicago: Rand McNally.
- Conrad, K. M., & Conrad, K. J. (2005). Compensatory rivalry. In B. Everitt & D. Howell (Eds.), *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science* (338-339), Hoboken, NJ: Wiley Blackwell.
- Christensen, B. L., Johnson, R. B., & Turner, L. (2020). *Research methods, design, and analysis* (13th ed.) Publisher: Pearson.
- Demirtaş Zorbaz, S., Kızıldağ, S., & Voltan Acar, N. (2016). Türkiye'de üniversitelerde lisansüstü düzeyde yapılan grup çalışmalarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1765-1784.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1998). Introduction: Entering the Field of Qualitative Research, in N. K. Denzin & Y. S. Lincoln, (eds.) *The Landscape of Qualitative Research: Theories and Issues*. London: Sage.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Flannelly, K. J., Flannelly, L. T., & Jankowski, K. R. (2018). Threats to the internal validity of experimental and quasi-experimental research in healthcare. *Journal of Health Care Chaplaincy*, 24(3), 107-130. DOI: 10.1080/08854726.2017.1421019
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (2003). *Educational Research: An Introduction*. Longman Publishing.
- Given, L. M. (Ed.). (2008). *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. CA: Sage Publications.
- Güven, M., Aslan, B., & Yıldız-Akyol, E. (2017). Türkiye'de Psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi (2000-2016). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3).

- Güven, M., Kısaç, İ., Ercan, L., & Yalçın, İ. (2009). Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisinde yayınlanan makalelerin çeşitli özellikler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 80-87.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (11. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Leary, M. R. (2012). *Introduction to Behavioral Research Methods* (6th ed.). New Jersey: Pearson.
- McDermott, R. (2011). Internal and external validity. In J. N. Druckman, D. P. Green, J. H. Kuklinski, & A. Lupia (Eds.), *The Cambridge handbook of experimental political science* (pp. 27-40). New York, NY: Cambridge University Press.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Sage.
- Onghena, P. (2005). Resentful demoralization. In B. Everitt & D. Howell (Eds.), *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science (1744-1746)*, Hoboken, NJ: Wiley Blackwell.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*, California: SAGE Publications, Inc
- Price, P. C. (2012). *Psychology Research Methods: Core Skills and Concepts*. New York: Flat World Knowledge Publisher.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan C., & Yılmaz, B. Y. (2014). Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanındaki araştırma eğilimleri: Bir içerik analizi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(41), 49-60.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell D. T. (2002). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Generalized Causal Inference*. Boston: Houghton-Mifflin Company.
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., & Zechmeister, J. S. (2012). *Research Methods in Psychology* (9th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Slack, M. K., & Draugalis Jr, J. R. (2001). Establishing the internal and external validity of experimental studies. *American Journal of Health-System Pharmacy*, 58, 2173-2181.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taylor, S., & Asmundson, G. J. G. (2008). Internal and external validity in clinical research. In D. McKay (Ed.), *Handbook of research methods in abnormal and clinical psychology* (pp. 23-34). Los Angeles, CA: Sage
- Walser, T. M. (2014). Quasi-experiments in schools: The case for historical cohort control groups. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 19(6), 1-6.

ORCID

Cafer KILIÇ <https://orcid.org/0000-0001-6432-0474>

Zahide TONGA <https://orcid.org/0000-0002-5952-4277>

SUMMARY

Experimental research design is one of the most preferred and robust research methodology in psychology research. Compared to the other research types, experimental research design is important in terms of two reasons. First, direct effect of an independent variable on dependent variable can be observed via experimental design. Second, experimental design is an appropriate way to explain causality between variables. In other words, experimental design is not limited to the relationship between variables, it also explains the causality between the variables.

One of the issues related to experimental design is how the results of an experiment can be generalized. The aim of the experimental research is to unearth the causal relationship between independent and dependent variables. In order to explain the relationship, it is important for the researcher to control extraneous variables that might influence the outcome of the experiment and observe the direct influence of the independent variable on the dependent variable. Internal validity is defined as the outcome of an experimental research is the result of any change in the independent variable, which is controlled or manipulated by the researcher. Moreover, the outcome is not related to any other variable that is independent of the experimental conditions.

This study is a descriptive research. Descriptive research is the most basic research among other research methods; thus, it does not explain the phenomenon being researched in depth rather carefully and thoroughly delineates the object. Examining the internal validity of the Psychological Counseling and Guidance doctoral dissertations conducted with experimental design is the aim of this study. First, internal validity criteria are selected by reviewing the literature and subject characteristics, differential selection, mortality, location, instrumentation, testing, history, attitude of subjects, maturation, statistical regression, experimental treatment diffusion, compensatory rivalry by the control group, compensatory equalization of treatments, and resentful demoralization of the control group are used for the analysis of counseling dissertations. Second, inclusion and exclusion criteria are used for the database search. Key terms “psychological counseling and guidance”, “education and training”, “psychology”, “psycho-education”, “group counseling” are used for the search. Between 2010 and 2020, 363 doctoral dissertations are eligible in the first step of the search. After reviewing all dissertations, 71 of them are found to be suitable for the content analysis. Seventeen dissertations are excluded from the study in the final analysis and 54 dissertations are examined for internal validity.

Methodological findings of the experimental dissertations in psychological counseling and guidance discipline can be summarized under four themes. First, while true experimental design is the most preferred research design by the researchers, semi-experimental and pre-experimental designs are not popular designs in counseling research. Second, as observed in other review works, samples of the dissertations are generally consisted of university students and high school students. Convenience of those samples might be the main reason why they are chosen. Third, internal and external validity of the experimental works are discussed only in 20 percent of the dissertations. It might be necessary and valuable for researchers to discuss to what extent the findings of their research findings can be generalized, discussing it under the heading of internal

and external validity. Finally, it is understood that researchers carried out their own research practice which might decreased the internal and external validity of their works. Using blinding technique might be useful way to enhance this weakness.

According to the results of the content analysis, while subject characteristics, selection, location, mortality, instrumentation are controlled by the researchers, maturation, compensatory rivalry by the control group, compensatory equalization of treatments, and resentful demoralization of the control group are not satisfactorily included during the treatment. Other threats to the internal validity testing, history, subject attitudes, instrumentation and experimental treatment diffusion are relatively handled through the treatment process. To conclude, these results show that discussing internal validity of the dissertations might make them more valid and contribute to the generalization of the experimental works.

